

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

Lp Tiia Ots
tots@neverhack.com

Teie 22.05.2025

Meie 30.06.2025 nr 2.2-9/25/1644-3

Vastus selgitustaotlusele

Esitasite Andmekaitse Inspeksioonile selgitustaotluse, milles soovite täpsustada nõusoleku tagasivõtmise õiguse ulatust töötaja poolt. Soovite teada, kas töötajal on õigus keelduda enda CV avaldamisest hankijale või konkreetsele hankijale või seda piiranguid CV-s olevate andmete esitamisele (nt lubada ainult osaliselt oma töökogemuse infot avaldada), mis võib viia selleni, et töötajaga ei saa töösuhet jätkata, sest tema välistamine teenuse osutamise protsessist konkreetse kliendi jaoks ei ole võimalik.

Oma pöördumises selgitate, et töötajaid on informeeritud, et nende CV-d võidakse ettevõtte poolt kasutada hangetes, kui hankija küsib teenust osutavate töötajate CV-sid nende pädevuses veendumiseks või teha taustauuringut, mis on Teie ettevõtte tegutsemisvaldkonnas täiesti tavapärane. Alusena on viidatud isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikkel 6 lõike 1 punktile b.

Esmalt märgime, et inspeksioonile ei ole teada juhtumiga seotud täpsed asjaolud ja samuti ei anna me õiguslikke hinnanguid väljaspool menetlust, mistõttu saame vaid üldiselt selgitada isikuandmete töötlemist puudutavat.

IKÜM-st tulenevalt tuleb isikuandmete töötlemisel alati järgida IKÜM artiklis 5 loetletud isikuandmete töötlemise põhimõtteid, milleks muu hulgas on seaduslikkuse, õigluse ja läbipaistvuse põhimõte, eesmärgipärasuse põhimõte ja minimaalsuse põhimõte. Nende kolme põhimõtte järgi peab isikuandmete töötlemiseks olema alati seaduslik alus, isikuandmeid tohib töödelda üksnes selgelt määratletud eesmärgil ning ulatuses, mis on selle konkreetse eesmärgi täitmiseks vajalik. Lisaks peab töötlemine olema inimese jaoks selge ja arusaadav ehk läbipaistev.

Isikuandmete töötlemise seaduslikud alused on loetletud IKÜM artikkel 6 lõikes 1. IKÜM põhjenduspunktis 40 on selgitatud, et *töötlemise seaduslikkuse tagamiseks tuleks isikuandmeid töödelda asjaomase andmesubjekti nõusolekul või muul õiguslikul alusel, mis on sätestatud õigusaktis, kas käesolevas määruses või käesolevas määruses osutatud muus liidu või liikmesriigi õigusaktis, sealhulgas siis, kui vastutav töötleja peab täitma talle kehtivaid juriidilisi kohustusi või kui tuleb täita lepingut, mille osaline andmesubjekt on, või selleks, et võtta andmesubjekti taotlusel enne lepingu sõlmimist meetmeid.*

Riigihangete korraldamise reeglid ning riigihankega seotud isikute õigused ja kohustused on sätestatud riigihangete seaduses (RHS), mida on kohustatud järgima avaliku sektori hankija¹ ja võrgustikusektori hankija².

¹ RHS § 5 lõige 2

² RHS § 5 lõige 3

RHS-st tulenevalt sätestab hankija riigihanke alusdokumentides majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks hankelepingu esemega seotud ja reaalselt konkurentsi tagavad pakkumuste hindamise kriteeriumid. Majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisel võtab hankija arvesse eelkõige parimat hinna ja kvaliteedi suhet, mis hõlmab kvalitatiivseid, keskkonnahoidlikkuse või sotsiaalseid kriteeriume, milleks muu hulgas võivad olla hankelepingu täitmises vahetult osalevate isikute spetsiifiline tõendatud töökorraldus, kvalifikatsioon või kogemus, millest otseselt sõltub hankelepingu täitmise kvaliteet.³

Kutsealase pädevuse kontrollimiseks on hankijal õigus muu hulgas nõuda andmete või dokumentide esitamist pakkuja või taotleja, tema juhtide või teenuste osutamise või ehitustööde juhtimise eest vastutavate isikute hariduse ja kutsekvalifikatsiooni kohta, kui need on vastavate teenuste osutamiseks või ehitustööde juhtimiseks vajalikud.⁴

Seega annab RHS kontrollimiseks ja soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks avaliku sektori või võrgustikusektori hankijale õiguse nõuda hankelepingu täitmises vahetult osalevate isikute kvalifikatsiooni puudutavaid andmeid, kuid eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtetest lähtuvalt tohib seda teha ulatuses, mis on teenuste osutamiseks vajalik. Siinjuures on tähtis silmas pidada seda, et avaliku sektori asutused üldjuhul ei töötle isikute andmeid nõusoleku alusel.

IKÜM artikkel 4 punkti 11 järgi on nõusolek vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega isik kas avalduse vormis või selge nõusolekut väljendava tegevusega nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega. IKÜM põhjenduspunktis 42 on muu hulgas selgitatud, et *nõusolekut ei tohiks lugeda vabatahtlikult antuks, kui andmesubjektil pole tõelist või vaba valikuvõimalust või ta ei saa kahjulike tagajärgedeta nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta*. Seda täiendab veel põhjenduspunkt 43, milles märgitakse järgmist: *selle tagamiseks, et nõusolek on antud vabatahtlikult, ei tohiks nõusolek anda isikuandmete töötlemiseks kehtivat õiguslikku alust konkreetsel juhul, kui andmesubjekt ja vastutav töötleja on selgelt ebavõrdses olukorras, eriti juhul kui vastutav töötleja on avaliku sektori asutus, ning seega on ebatõenäoline, et nõusolek anti selle konkreetse olukorra kõigi asjaolude puhul vabatahtlikult*.

Euroopa Andmekaitsekoostöökoostöö (EAKN) on 04.05.2020 antud suuniste⁵ (edaspidi 04.05.2020 suunised) punktis 3 märkinud, et *üldiselt saab nõusolek olla asjakohane õiguslik alus vaid juhul, kui andmesubjektile antakse kontroll ning tõeline võimalus valida pakutavate tingimustega nõustumise ja nende tagasilükkamise vahel, ilma et sellega kaasneks kahjulikke tagajärgi*. Nõusoleku küsimisel on vastutava töötleja ülesanne hinnata, kas see vastab kõigile kehtiva nõusoleku hankimise nõuetele. *Kui nõusolek on saadud täielikult kooskõlas isikuandmete kaitse üldmäärusega, on see vahend, mis annab andmesubjektile kontrolli selle üle, kas tema isikuandmeid töödeldakse või mitte*. Kui nõusoleku hankimisel ei ole isikuandmete kaitse üldmäärust täielikult järgitud, on andmesubjekti kontroll vaid näilik ja nõusolek ei ole töötlemiseks kehtiv alus, mistõttu töötlemine on ebaseaduslik.

Lisaks on 04.05.2020 suuniste punktis 13 märgitud, et *üldjuhul on isikuandmete kaitse üldmäärusega ette nähtud, et kui andmesubjektil ei ole tõelist valikuvõimalust, kui ta tunneb sundi nõustuda või kui tal tuleb nõusoleku andmata jätmise korral taluda negatiivseid tagajärgi, on nõusolek kehtetu*. Kui nõusolek on osa mitteläbiräägitavatest tingimustest, ei peeta seda vabatahtlikult antuks.

Samuti ei tohi nõusoleku puhul jätta arvestamata ebavõrdset jõuvahekorda, mis ilmneb ka töösuhte kontekstis. 04.05.2020 suuniste punktis 21 leitakse, et *tööandja ja töövõtja vahelist sõltuvussuhet arvesse võttes on ebatõenäoline, et andmesubjekt saab keelduda oma tööandjale andmete töötlemiseks loa andmisest, tundmata hirmu või tajumata tõelist ohtu, et keeldumisega kaasnevad kahjulikud tagajärjed*.

³ RHS § 85

⁴ RHS § 101

⁵ [Suunised 05/2020 määruse \(EL\) 2016/679 kohase nõusoleku kohta](#)

Niisiis ei saa rääkida vabatahtlikult antud nõusolekust, kui inimene tunneb sündi nõustuda (sealjuures võib sunniks olla mistahes viisil toimuv igasugune survestamine või mõjutamine) või kui mittenõustumisel tuleb taluda negatiivseid tagajärgi (töötajaga ei saa töösuhet jätkata) või kui inimesel puudub võimalus tingimuste osas kaasa rääkida.

Seega, kui hankijatele CV-de avaldamisel tuginetakse nõusolekule, kuid töötajal puudub samas võimalus ise otsustada, millises ulatuses ta nõustub oma andmeid hankijale avaldama ning nõusoleku andmisest keeldumise tulemuseks on töösuhete lõppemine, siis ei saa ilmselgelt tegemist olla vabatahtlikult antud nõusolekuga. Nõusolek aga, mis ei vasta IKÜM tingimustele, on kehtetu.

Teie pöördumises toodud õiguslik alus viitab sellele, nagu oleks CV-de edastamine vajalik töötaja osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks. Samas jääb selgusetuks, mil määral on CV-de edastamine hankijale töötajate pädevuse hindamiseks või taustauuringu tegemiseks vajalik just töötajaga sõlmitud lepingu täitmiseks. Kui teenusleping sõlmitakse hankija ja tööandja vahel, siis kuivõrd on sellisel juhul üldse võimalik töötaja isikuandmete töötlemisel tugineda IKÜM artiklil 6 lõike 1 punktile b. Samas, nagu eespool selgitatud, siis ei ole inspeksioonile teada täpsemad asjaolud.

EAKN on 08.10.2019 antud suuniste⁶ punktis 19 märkinud, et *kui vastutav töötleja soovib töödelda lepingu täitmiseks vajalikke isikuandmeid, ei ole nõusolek asjakohane õiguslik alus. Samas leiab andmekaitsekoostöökoostöö, et kui töötlemistoiming ei ole lepingu täitmiseks vajalik, võib töötlemine toimuda üksnes siis, kui sellel on mõni muu asjakohane õiguslik alus.*

Punktis 26 on lisaks selgitatud, et *vastutav töötleja saab isikuandmete töötlemisel tugineda artikli 6 lõike 1 punkti b esimesele osale, kui tal on võimalik kooskõlas artikli 5 lõikega 2 kehtestatud vastutuse kohustusega tõestada nii seda, et töötlemine toimub seoses andmesubjekti osalusel sõlmitud kehtiva lepinguga, kui ka seda, et töötlemine on vajalik selle andmesubjektiga sõlmitud konkreetse lepingu täitmiseks. Kui vastutaval töötlejal pole võimalik tõestada, et a) leping on olemas, b) leping on kohaldatava riikliku lepinguõiguse alusel kehtiv ning c) töötlemine on lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik, peaks vastutav töötleja kaaluma töötlemistoimingule muud õiguslikku alust.*

Kokkuvõtvalt vastuseks Teie pöördumisele märgime, et kui isikuandmete töötlemine toimub nõusoleku alusel, siis on andmesubjektidel õigus otsustada, kellele ja millises ulatuses ta lubab oma isikuandmeid edastada, sealjuures on isikul õigus oma nõusolek igal ajal tagasi võtta. Siinjuures peame vajalikuks selgitada, et tööandja vastutava töötlejana peab läbipaistvuse tagamiseks veenduma, et töötajatel ei tekiks segadust kohaldatava õigusliku aluse osas. Töötajatel ei tohi ekslikult jääda muljet, et tööandjaga lepingut sõlmides annavad nad IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti a kohase nõusoleku. Samuti ei tohi tööandja eeldada, et lepingu sõlmimine töötajaga tähendab ka nõusolekut IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti a tähenduses. Tegemist on täiesti erinevate mõistetega ja nendel kontseptsioonidel on erinevad nõuded ja õiguslikud tagajärjed.

Loodetavasti saime selgitustega abiks olla.

Lugupidamisega

Terje Enula
jurist
peadirektori volitusel

⁶ [Suunist 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta IKÜM artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega](#)